

TUUSULA

Valtuustoaloitekäytännöt ja niiden kehittäminen

Valtuustoasiain valmistelutoimikunta

29.3.2023

Harri Lipasti

Toimenpidealoite, valtuusto 6.3.2023

Valtuusto päätti lisätä päätökseen seuraavan toimenpidealoitteen:

- Esitän, että esimerkiksi lähikuntien aloitteiden käsittelymallit esitellään valtuustoasiain valmistelutoimikunnalle yhteisen keskustelun pohjaksi. Erityisesti aloitteiden jättämiseen ja niiden käsittelyyn tulisi sopia yhteneviä toimintatapoja valtuustoryhmien kesken.

Tähän liittyvät, vireillä oleva valtuustoaloitteet

- Hallintosäätöön määräykset aloitteiden käsittelystä
 - 6 kk käsittelyaika
 - lautakuntien asiantuntemuksen hyödyntäminen
- Lautakunta-aloitteen käyttöön ottaminen
- Kuntalais- ja valtuustoaloitteiden saattaminen neuvostojen ja nuorisovaltuuston arvioitavaksi

Säännöspohja

- Kuntalaissa ei säädetä luottamushenkilön aloiteoikeudesta. Asia on jätetty hallintosäännön varaan. Laissa kuitenkin edellytetään, että aloitteen käsittelystä otetaan tarpeelliset määräykset hallintosääntöön
- Tuusulan hallintosääntö 99 §
 - Kokouskutsussa mainittujen asioiden käsittelyn jälkeen valtuustoryhmällä, valtuutetulla ja nuorisovaltuutetulla on oikeus tehdä kirjallisia aloitteita kunnan toimintaa ja hallintoa koskevissa asioissa. Aloite annetaan puheenjohtajalle.
 - Aloite on sitä enempää käsittelemättä lähetettävä kunnanhallituksen valmisteltavaksi. Valtuusto voi päättää, että aloitteessa tarkoitetun asian valmistelusta käydään lähetekeskustelu.
 - Kunnanhallituksen on vuosittain maaliskuun loppuun mennessä esitettävä valtuustolle luettelo valtuutettujen tekemistä ja kunnanhallitukselle lähetetyistä aloitteista, joita valtuusto ei edellisen vuoden loppuun mennessä ole lopullisesti käsitellyt. Samalla on ilmoitettava, mihin toimenpiteisiin niiden johdosta on ryhdytty. Valtuusto voi todeta, mitkä aloitteista on käsitelty loppuun

Kunnissa käytössä olevia eräitä aloitemalleja

- Valtuustoaloite
- Lisäksi joissakin kunnissa on käytössä
 - Talousarvioaloite (Helsinki)
 - Sisältää määrärahaehdotuksen seuraavaan talousarvioon
 - Käsitellään talousarviokäsittelyn yhteydessä
 - Lautakunta-aloite (Järvenpää, Turku, Kokkola)
 - Esitetään ja käsitellään lautakunnassa

Valtuustoaloitteen hyväksymistasoja

- Valtuusto hyväksyy käsitellyksi (vallitseva tapa)
- Valtuusto tai alempi taso hyväksyy
 - Salo:
 - allekirjoittajia vähemmän kuin 10 – alempi toimielin tai viranhaltija, jolle päätöksenteko kuuluu, hyväksyy käsitellyksi
 - allekirjoittajia vähintään 10 – valtuusto hyväksyy käsitellyksi
 - Helsinki:
 - valtuusto hyväksyy käsitellyksi, jos väh. 25 allekirjoittajaa, muuten kh/ltk, jolla toimivalta substanssissa
 - Turku
 - Mikäli vähintään 23 valtuutettua vähintään kahdesta valtuustoryhmästä on allekirjoittanut aloitteen, tulee kaupunginhallituksen esittää aloite valtuuston käsiteltäväksi
 - Mikäli vähemmän kuin 23 valtuutettua on allekirjoittanut aloitteen, vastaa aloitteeseen toimivaltainen viranhaltija suoraan aloitteen ensimmäiselle allekirjoittajalle.

Valtuustoaloitteiden käsittelymääräyksiä

- Joissakin kunnissa edellytetään valtuustoaloitteen toimittamista ennakoon, esim. kokouspäivänä ennen klo 12.00
- Mikäli käsittelyaikamääräys on asetettu, tavanomaisin on 6 kuukautta
- Valtuustoaloitteen vastauskäsittely
 - Kukin aloite hyväksytään käsitellyksi erikseen, kun vastaus on valmistunut, tai
 - Puolivuositain / vuosittain siihen mennessä valmistellut aloitteet

Valtuustoaloitteiden määrätietoja (keskimäärin)

- 22 Riihimäki
- 16 Kuopio
- 20 Nurmijärvi
- Kerava 28 (2022)
- Sipoo 14 (2022)
- Loviisa 10
- Tuusula 32 (v. 2022), 37 (v. 2021)

=> Tuusulassa tehdään n. kaksi kertaa enemmän valtuustoaloitteita esimerkkikuntiin verrattuna

Valtuustoaloite osana toiminnan johtamista ja resurssien käyttämisestä?

- Kunnan strateginen johtaminen on vuosien varrella vahventunut
 - Kuntastrategia - vuositavoitteet
 - Strategiaa tukevien ohjelmien ja hankkeiden toteuttaminen
- Mikä on valtuustoaloitteen rooli ja merkitys johtamisen kokonaisuudessa?
 - Nostaa valmisteluun kunnan hallintoon ja toimintaan liittyviä
 - yksittäisiä tai periaatteellisia käytännön asioita (esim. julkisuusperiaatteen toteuttaminen)
 - strategian/tavoitteiden toteuttamiseen liittyviä asioita
- Strategian kautta johtaminen vs. aloitteiden kautta toiminnan ohjaaminen
 - Onko mahdollista ristiriitaa sisällön tai resurssien käytön näkökulmista?

Kysymyksiä

- Mikä on valtuustoaloitteiden rooli johtamisen kokonaisuudessa?
 - Suhde kuntastrategiaan ja vuositavoitteisiin sekä niiden toteuttamiseen
 - Aloitteiden sisällöllinen rooli, "kunnan hallintoon ja toimintaan liittyvissä asioissa"
- Tarvitsemmeko muita aloitemuotoja kuin valtuustossa esitettävän valtuustoaloitteen?
- Onko aloitetta ennen sen jättämistä tarpeen valmistella valtuustoryhmissä ja/tai ryhmien yhteistyönä?
- Valtuustoaloitteiden hyväksymistasot – onko tarpeen jakaa?
- Onko tarpeen määritellä pääsääntöinen valmistelu-aika, esim. 6 kk?
- Muuta?